

Kovács Karolina Eszter

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

A sportperzisztencia vizsgálata az egészség, kapcsolati háló, motiváció és tanulmányi eredményesség függvényében

A sportperzisztencia vizsgálata jelentősen hozzájárulhat a sportoló tevékenységének háttérében álló tényezők alapos vizsgálatához és megértéséhez. Integrálja a fizikai aktivitás, a sportmotiváció és a sport iránti elköteleződés komponenseit, valamint az ezekre ható faktorokat, az ezek közötti kapcsolathálózat azonban még nem tisztázott. A kutatás célja a sportperzisztenciára ható faktorok vizsgálata egy egyetemi mintán. Ehhez a PERSIST 2019 adatbázist használtuk, amely Magyarország keleti régiója felsőoktatási intézményeinek, valamint Szlovákia, Románia, Ukrajna és Szerbia felsőoktatási intézményeinek hallgató adatait tartalmazza (N = 2201). A sportperzisztenciára ható faktorok vizsgálatára lineáris regresszióanalízissel került sor, melynek során öt modellen keresztül történt meg a vizsgált faktorok (demográfiai háttér, objektív és szubjektív egészségtudatosság, integráció és kapcsolati háló, sportmotiváció, tanulmányi eredményesség) bevonása. Az eredmények alapján a szocio-demográfiai háttér szerepe kevésbé jelentős, csupán a nem és a képzési terület hatása szignifikáns, amely alapján a férfiak és a sport képzési területen tanulók sportperzisztenciája szignifikánsan magasabb. Az egészségtudatosság vonatkozásában a sportolási gyakoriság és egyes egészségkárosító magatartásformák hatása is szignifikánsan pozitív. A megküzdés pozitívan hat, az elégedettség esetében pedig a szabadidős tevékenységekkel való elégedettség magasabb, míg az oktatói minőséggel való elégedettség alacsonyabb sportperzisztenciát eredményez. A sportbeágyazottság szerepe jelentős a sportperzisztencia megtartásában, a kapcsolati mintázatok szerepe azonban nem szignifikáns. A belső és bevetített sportmotiváció pozitív, a külső motiváció pedig negatív hatást fejt ki. Végül az objektív tanulmányi eredményesség megtartó ereje volt detektálható.

A sportperzisztenciáról

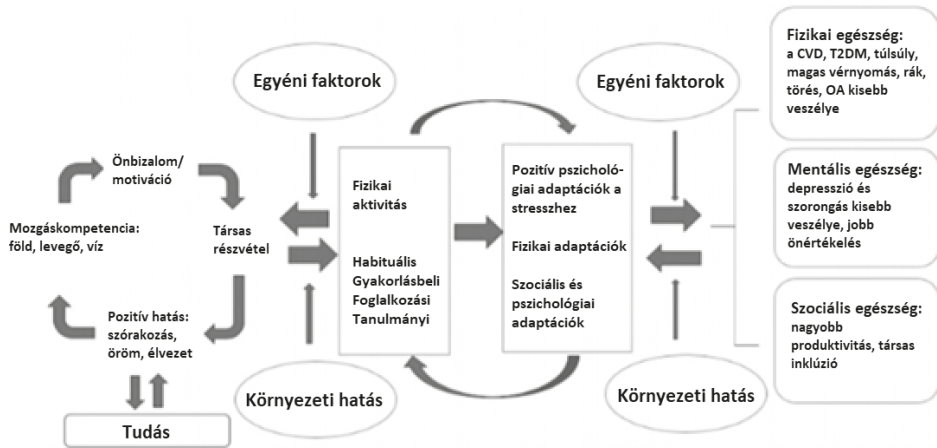
A sportperzisztencia komplex fogalom: a sporttevékenység elsajátításának, formájának, szintjének és eredményességének kifejezésére alkalmazott terminológia. Használata azonban kevésbé jellemző, mivel az elméletek többnyire a sportmotivációra, valamint a sport iránti elköteleződésre fókuszálnak, ezek azonban nem feleltethetők meg teljes mértékben a sportperzisztencia kifejezésnek. Miben más ez, mint a korábban alkalmazott terminológiák, miben rejlik a hozzáadott értéke? Első látásra azt gondolhatnánk, hogy a sportmotivációval vagy a sport melletti elköteleződéssel egyenértékű fogalomról beszélünk. Valójában a sportperzisztencia ennél összetettebb tartalmat rejt, nem azonosíthatóak egymással ezek a kifejezések, sőt, mind a sportmotiváció, mind a sport melletti elköteleződés inkább egy-egy komponenszt takar. A sportperzisztencia a sporteredményesség, valamint a mentális erősség megtestesülése. Utal azokra a kísérletekre, amelyeket a teljesítményplatóval, a kudarcokkal, sérülésekkel, vagy akár a sikerekkel és pozitív eseményekkel járó stresszhelyzetek megoldásával, feldolgozásával és felhasználásával kapcsolatban teszünk. Ötvözi tehát a sport fizikai, mentális és szociális aspektusait (Gucciardi és mtsai, 2015).

Alapvetően a kitartó sporttevékenységre számos tényező hat, amely alapjaiban meghatározza a sporttevékenység módját, gyakoriságát, alkalmazott típusát. Intrapersonális, interperszonális, környezeti, kulturális faktorok egyaránt tartósan és jelentősen befolyásolják a személy által folytatott fizikai aktivitás sajátosságait, így a sportoló neme, életkora, társadalmi státusza, családjával való kapcsolata, a szülők sportmúltja, kortársai, tanárai, edzői stb. A sport melletti elköteleződés már egy magasabb szintet képvisel, hiszen ebben az esetben már feltételezhető, hogy az egyén, sajátosságaira és erősségére építve, hátrányait leküzdve vesz részt aktív sporttevékenységben (Berki, 2020, 2017). Ezen a ponton pedig már a sportmotiváció is szerepet kap, hiszen az alapvető hajtóerők szerepe megkérdőjelezhetetlen az elköteleződés mértékében és minőségében (Clancy és mtsai, 2016). Belső motiváció esetében, amikor elsősorban a sport élvezete és szeretete szolgál a sporttevékenység alapjául, magasabb fokú elköteleződés társul. Fontos azonban kiemelni, hogy a külső motivációs szegmensek sem feltétlenül károsak, hiszen a legtöbb élsportolót hajtják az olyan célok,

Alapvetően a kitartó sporttevékenységre számos tényező hat, amely alapjaiban meghatározza a sporttevékenység módját, gyakoriságát, alkalmazott típusát. Intrapersonális, interperszonális, környezeti, kulturális faktorok egyaránt tartósan és jelentősen befolyásolják a személy által folytatott fizikai aktivitás sajátosságait, így a sportoló neme, életkora, társadalmi státusza, családjával való kapcsolata, a szülők sportmúltja, kortársai, tanárai, edzői stb. A sport melletti elköteleződés már egy magasabb szintet képvisel, hiszen ebben az esetben már feltételezhető, hogy az egyén, sajátosságaira és erősségére építve, hátrányait leküzdve vesz részt aktív sporttevékenységben (Berki, 2020, 2017). Ezen a ponton pedig már a sportmotiváció is szerepet kap, hiszen az alapvető hajtóerők szerepe megkérdőjelezhetetlen az elköteleződés mértékében és minőségében (Clancy és mtsai, 2016).

mint egy torna megnyerése, amely már a belső sportmotiváción kívül eső terület. A problémát az okozza, ha a külső motivációs szegmensek átveszik az irányítást, s a sporttevékenységből elvész az élvezet (Jöesaar és mtsai, 2011).

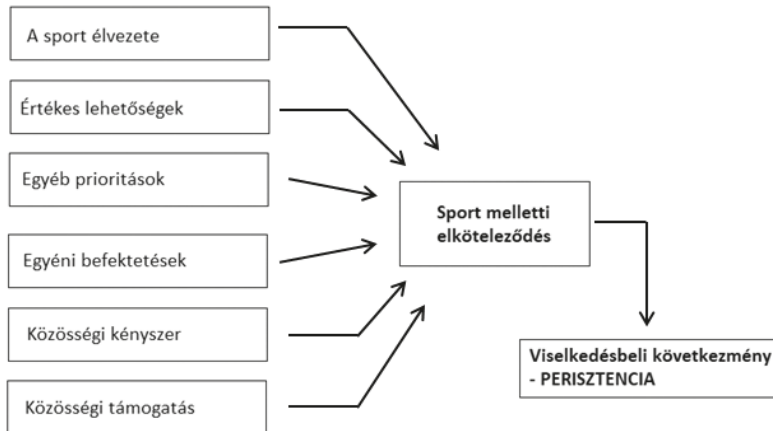
Ezeket a szegmenseket jól összegzi Cairney és munkatársai (2019) holisztikus modellje (1. ábra). A folyamat jelentős komponensei a motiváció, a szociális részvétel, a tevékenység nyújtotta öröm és a mozgáskompetencia, amelyek nem egymástól függetlenül, hanem egymásra is hatva jelennek meg. Ezekhez az alapokhoz kapcsolhatjuk az egyéb intraperszonális és környezeti faktorokat, amelyekkel közös végtermékeik a fizikai, mentális és szociális egészség lesz, a bio-pszicho-szociális egészségmodell komponenseit követve. A fizikai aktivitást és annak eredményét, eredményességét tehát számos faktor határozza meg, s a modell külön kiemeli a habitus, a fizikai adottságok, a professzió és a tanulmányi eredményesség szerepét, amelyekre visszahat a végzett sporttevékenység annak formáján, szintjén, megtestesülésén keresztül, s a körforgás révén ezek a tulajdonságok is újabb, pozitív vagy negatív hatást fejtenek ki (Cairney és mtsai, 2019).

Megjegyzés: CVD = kardiovaszkuláris zavar (cardiovascular disorder), T2DM = 2-es típusú cukorbetegség (Type 2 Diabetes Mellitus), OA = izületi kopás (osteoarthritis)

1. ábra. A fizikai aktivitás és egészség konceptuális modellje
(Forrás: saját szerkesztés, Cairney és mtsai, 2019. 373. alapján)

Scanlan és munkatársai (2009) is a fent szemléltetett faktorokat veszik alapul a sport melletti elköteleződést felvázoló modelljükben. Az egyénen belüli tényezők közül a sport élvezete mint alapszegmens jelenik meg, azonban ezen túlmenően a belső erőforrások és a lehetőségek szerepe is kiemelt szerephez jut. Individuális vonatkozásban ugyanis nem hagyható figyelmen kívül a befektetett energia, amelynek növekedésével a sport melletti elköteleződés is várhatóan magasabb lesz. Befolyásoló faktorok lehetnek azonban a személy számára adott vagy felmerülő lehetőségek, valamint az egyéb kötelezettségek is. Ezeknek az együttese adja meg a sportoló választását, amely alapján inkább a sport, vagy éppen a civil szakma és/vagy tanulás mellett köteleződik el erősebben. Szociális vonatkozásban a társas támasz szerepe ismert tény, akár a család, akár a kortársak vagy a sportegyesület támogatását emeljük ki. Ugyanakkor megemlítendő a társas kényszer hatása is, amely a társadalom elvárásaira és normáira utal, s a tevékenység fenntartásának irányába mozdítja el a sportolót, növelve a sport melletti elköteleződés mértékét (Scanlan 2009, 2016; Kovács, 2020a).

2. ábra. A sport-elköteleződés modell (Sport commitment model)
(Forrás: saját szerkesztés, Scanlan és mtsai, 2009. 686. alapján)

A sport melletti elköteleződés adja a meg a sportperzisztencia alapját. A sportperzisztencia végső soron a sporteredményesség és az elköteleződés termékeként kódolható. Olyan személyiségvonásokat feltételez, amelyek integrálják a reziliencia, az adaptív coping és a pozitív személyiség tulajdonságait, azaz a sportoló nem egyszerűen csak kitart a sporttevékenység mellett, hanem minőségileg köteleződtött el mellette. Ezt a magatartást és eredményességet takarja a sportperzisztencia.

Korábbi kutatások alapján feltételezhető, hogy az egyetemi környezet (társadalmi és akadémiai rendszerek) kapcsolatban áll a tanuló sportolók tanulmányi sikerével (Comeaux és Harrison, 2011; Hoffman és mtsai, 2016), amit Cairney és munkatársai (2019) modellje is megerősít. A hatás iránya azonban nem tisztázott. Egyes kutatások pozitív kapcsolatot mutattak ki az egyetemi tanulmányok alatt fennálló sportrésztvétel és a tanulmányi eredmények között (Hildenbrand és mtsai, 2009), mások azonban negatív összefüggésre világítottak rá az egyetem mellett végzett sporttevékenység és a tanulmányi siker között (Maloney és McCormick, 1993; Purdy és mtsai, 1982). A diákok más alcsoportjaihoz hasonlóan a campus klímájának észlelése és tapasztalata befolyásolja a tanuló sportolók támogatásának, összetartozásának és kompetenciájának érzését (Howell és Giuliano 2011; Pascarella és Terenzini, 2005; Stuntz és mtsai, 2011). A klíma kapcsán az intézményi integráció szignifikáns lehet, hatása azonban nem feltétlenül a kívánatos irányba hat. Pusztai és munkatársai (2017) felsőoktatási eredményei szerint a kortárs intézményi hálózatba való erős beágyazottság nem erősíti a társadalmi kapcsolatok védő szerepét, sőt, a kortárs közösségbe való erős és multiplex beágyazottság jelentősen növeli a kockázati magatartás esélyét. Megállapítható tehát, hogy a hallgatók szoros intragenerációs kapcsolati hálójá veszélyezteti az egészséges életmód kialakulását, amely a sportolás és a sportperzisztencia vonatkozásában is megjelenhet. Kovács Klára (2020b), szintén felsőoktatási mintán, kimutatta, hogy az erős intergenerációs intézményi beágyazottsággal növelheti a sportolási részvételt, amely megnövekedett gyakoriságú fizikai aktivitást jelent a magasabb belső motivációval rendelkezők körében.

A sportoló hallgatók tudományos környezetét részben befolyásolja a nem sportoló társaik tanulmányi profilja, valamint a hallgatókat támogató intézményi oktatási források. Ez a tudományos környezet nyomást gyakorol a sportolókra, hogy sporttevékenységük mellett tanulmányi teljesítményt is nyújtsanak (McArdle és mtsai, 2013; Moravec és mtsai, 2018). Atlétikai és tudományos szempontból egyaránt sok sportoló nehéz

helyzetbe kerül, de ez különösen nagy kihívást jelent a női sportolók számára (Meyer, 1990). Bizonyos egyetemeken (pl. az USA-ban) azok a sportolók, akik akadémiai szempontból aluteltjesítenek társaikhoz képest, veszélyeztetik a sport-versenyszereplés lehetőségét. Ezek a nyomások potenciálisan befolyásolhatják a sportoló hallgatók tanulmányi sikereit, valamint sportsikereiket. E kihívások ellenére egyes kutatások szerint a női sportolók ugyanolyan elkötelezettséget mutatnak a tanulmányok és a sport iránt, mint a férfiak (Riemer és mtsai, 2000; Umbach és mtsai, 2006). Ennek köszönhetően a női sportolók általában tanulmányi szempontból jobban teljesítenek (Meyer, 1990; Pascarella és mtsai, 1995; Hoffman és mtsai, 2016). A kutatás célja a sportperzisztenciára ható intraperszonális, interperszonális és környezeti faktorok vizsgálata felsőoktatási hallgatók körében, amely által a sportperzisztencia koncepciójának összetettebb értelmezésére kerülhet sor.

A kutatás bemutatása

Minta

Kutatásunkban a PERSIST 2019 adatbázist használjuk, amely egy kvantitatív kutatás adatait tartalmazza. A mintavétel Magyarország keleti régiójának felsőoktatási intézményeiben, valamint Szlovákia, Románia, Ukrajna és Szerbia felsőoktatási intézményeiben folyt. A magyarországi minta (N = 1034) kvótás, a karokra, a képzés területére valamint a finanszírozási formára reprezentatív, a határon túli intézményekben pedig valószínűségi mintavétel történt (N = 1165). A mintába elsősorban nappali munkarendű másodéves BA/BSc képzéses és másod- vagy harmadéves osztatlan képzésben részt vevő hallgatók kerültek, azonban az alacsony hallgatólétszámú képzések esetén a felsőbb évfolyamok hallgatói is bekapcsolódtak a válaszadásba.

A kitöltők 29,9%-a férfi, 70,1%-uk nő. A minta átlagéletkora 22,97 év (SD = 2,93). Az anya iskolai végzettségét tekintve a hallgatók 33,7%-a esetében felsőfokú, 39,9%-uknál középfokú, 26,3%-uknál pedig alapfokú iskolai végzettség tapasztalható. Az apa iskolai végzettségét tekintve a kitöltők 27,4%-ának édesapja/nevelőapja rendelkezik felsőfokú, 37,9%-uk középfokú, 34,7%-uk pedig alapfokú iskolai végzettséggel. A kitöltők 76,6%-ának édesapja/nevelőapja dolgozik (nem közmunkásént), 11,9%-uk esetében közmunkásként, 11,5%-uk esetében pedig nem dolgozik. Az édesanyák/nevelőanyák foglalkoztatottsága esetében a kitöltők 71,1%-a vallotta, hogy édesanyja/nevelőanyja dolgozik (nem közmunkásként), 11,4%-uk esetében közmunkásként, 17,5%-uk esetében pedig nem dolgozik. A 14 éves kori lakóhely településtípusa esetében a kitöltők többsége falun (37,7%), illetve kisebb városban (34,4%) lakott, 25,5%-uk megyeszékhelyen vagy megyei jogú városban, 2,6%-uk pedig fővárosban élt. Nemzeti/etnikai identitásukat tekintve a kitöltők 82,9%-a magyar, 12,6%-a román, 3,5%-a ukrán, 0,1%-a orosz, 0,1%-a szlovák, 0,1%-a roma, 0,6%-a pedig egyéb nemzetiségű. A kitöltők csaknem fele (48,3%) 14 éves korában Magyarországon élt, 33%-uk Romániában, 9%-uk Ukrajnában, 4,5%-uk Szerbiában, 4,4%-uk Szlovákiában, 0,5%-uk pedig valamely egyéb országban élt.

Módszerek

A kutatásban a PERSIST 2019 adatbázis alapjául szolgáló komplex kérdőívet alkalmaztuk, amely kitér a hallgató demográfiai adataira, tanulmányi eredményességére, pályaválasztási és tanulási motivációjára, a tanulási attitűdökre, a tanulás intézményi környezetére, a hallgatók sportolási és egészségszékockázati magatartásának sajátosságaira,

munkavállalási és önkéntes tevékenységeinek sajátosságaira. Jelen kutatásban a demográfiai, intézményi, sportolási és tanulmányi kérdések elemzésére került sor.

A kutatás célja a sportperzisztenciára ható faktorok vizsgálata, amelyhez elsőként egy sportperzisztencia főkomponenst hoztunk létre, amely vonatkozik a múltban elkezdett és jelenleg is tartó, eredményes sporttevékenységre. Ez olyan elemeket integrál, mint hogy a hallgató sportösztöndíjat nyert el (igen/nem), kapott-e pluszpontot a felvételinél sportteljesítmény miatt (igen/nem), tagja-e sportklubnak/sportegyesületnek (igen és ez anyagi juttatással is jár / igen, de ez anyagi segítséget nem jelent / nem), jelenleg is sportol (soha / évente 1-2-szer / havonta 1-2-szer / havonta többször / hetente 1-2-szer / hetente többször).

Szubjektív egészségudatossági tényezőkként egy megküzdés-index (10 állítás, négyfokú Likert-skála, 0–40, Cronbach $\alpha = 0,838$) és egy bizalom-index (8 állítás, négyfokú Likert-skála, 0–40, Cronbach $\alpha = 0,880$) létrehozására került sor. Szintén ebben a kategóriában értelmeztük az intézménnyel való elégedettséget (10 állítás, négyfokú Likert-skála, 0–40, Cronbach $\alpha = 0,923$), amelynek esetében faktoranalízissel (Maximum likelihood, Varimax rotáció) öt faktort hoztunk létre (magyarázott variancia 44,398%): kommunikáció, tanácsadás, és tehetséggondozás (magyarázott variancia 12,949%); szabadidős tevékenységek (magyarázott variancia 10,208%); támogatottság (magyarázott variancia 9,711%); oktatói minőség (magyarázott variancia 7,758%), valamint infrastruktúra (magyarázott variancia 3,771%).

A sportolási gyakoriságváltozó a sportolás rendszerességét mutatja meg egy 0 és 100 közötti skálán. A gyakorlati sportbeágyazottság indexet főkomponens-analízissel az alapján hoztuk létre, hogy a hallgatónak van-e olyan oktatója, illetve hallgatótársa, akikkel beszélgethet sporttal kapcsolatos témákról, rendszeresen igénybe veszi-e az intézményi sportinfrastruktúráját és részt vesz egyetemi sportprogramokon.

A sportmotiváció vonatkozásában a korábbi kutatásunkban (Kovács, megjelenés alatt) meghatározott négy sportmotivációs faktort vettük alapul, Markland és Tobin (2004) Behavioral Regulation in Exercise Questionnaire-2 (BREQ-2) kérdőíve alapján, amelynek hazai adaptációja jelenleg folyamatban van. A kérdőív megbízhatósága magas (Cronbach $\alpha = 0,852$). Faktoranalízis alapján négy faktor vált elkülöníthetővé (Maximum likelihood, Varimax rotáció, magyarázott variancia 62,254%): a belső motiváció (magyarázott variancia 25,938%), a bevetített motiváció (magyarázott variancia 15,955%), a külső motiváció (magyarázott variancia 11,998%) és az amotiváció (magyarázott variancia 8,363%).

Az intézményi és intézményen kívüli kapcsolati mintázatok vonatkozásában (28 állítás, Cronbach $\alpha = 0,854$) faktoranalízissel öt faktort hoztunk létre (Maximum likelihood, Varimax rotáció, magyarázott variancia 43,274%):

- az intergenerációs kapcsolati integráció esetében a hallgató–oktató kapcsolat dominál (magyarázott variancia 11,872%),
- az intragenerációs kapcsolati integráció a hallgató–hallgató közötti kapcsolat, tehát az intézményen belüli kapcsolati mintázatokat jelöli (magyarázott variancia 10,295%),
- az intragenerációs dezintegráció a hallgató intézményen kívüli kortárskapcsolatainak dominanciáját öleli fel (magyarázott variancia 9,236%),
- a gyakorlatfókuszú kevert kortárs-orientáció körében az egyetemen belüli és azon kívüli kapcsolatok dominálnak, amelyek elsősorban a közös szabadidős tevékenységekre és sportolásra irányulnak (magyarázott variancia 6,110%),
- míg a kultúrafókuszú kevert kortárs-orientáció esetében mind egyetemen belüli, mind azon kívüli kapcsolatok is fennállnak, amelyek elsősorban a tanulásra, művelődésre és tudásra irányulnak (magyarázott variancia 5,761%).

Az elemzéshez SPSS 22.0 for Windows statisztikai programot alkalmaztunk. A sportperzisztenciára ható faktorok vizsgálatát lineáris regresszióanalízissel végeztük, amelyben négy modellen keresztül néztük meg a változók hatását. Az első modellben a demográfiai háttérváltozók bevonására került sor (nem, ország, képzési szint, anya és apa iskolai végzettsége, anya és apa foglalkoztatási státusza, a család és saját objektív és szubjektív anyagi helyzete). A második modellben az objektív (sportolási gyakoriság, dohányzott-e, fogyasztott-e alkohol, illetve illegális szert az elmúlt 30 napban) és szubjektív egészségtudatossági komponensek vizsgálata történt meg (coping, bizalom, valamint az elégedettség öt faktora: kommunikáció, tanácsadás és tehetséggondozás, szabadidős tevékenységek, támogatottság, oktatói minőség, infrastruktúra). Harmadik modellünkben a sportintegráció és intézményi kapcsolatváltozók bevonása történt meg (gyakorlati sportbeágyazottság, intergenerációs kapcsolati integráció, intragenerációs kapcsolati integráció, intragenerációs dezintegráció, gyakorlatfókuszú kevert kortárs-orientáció, kultúrafókuszú kevert kortárs-orientáció). Negyedik modellünkben a sportmotiváció négy típusának hatását vizsgáltuk, míg az ötödikben a tanulmányi eredményességi változók (tanulmányi perzisztencia, szubjektíven megítélt jegyek, a hallgatótársak, oktatók és szülők véleményének szubjektív értékelése, valamint a saját szubjektív tanulmányi eredményesség) szerepét mértük.

Hipotézisek

Kutatásunk során a következő hipotéziseket állítottuk fel:

- H1: A szociodemográfiai háttérváltozók hatása jelentős a sportperzisztencia esetében: a férfiak, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekei, valamint a jobb szocio-ökonómiai státusszal jellemezhető hallgatók körében szignifikánsan magasabb a sportperzisztencia.
- H2: Az objektív egészségtudatossági változók tekintetében a gyakrabban végzett sporttevékenység pozitív, míg az egészségkárosító szerek rendszeres fogyasztása negatív összefüggést mutat a sportperzisztenciával.
- H3: A szubjektív egészségtudatossági változók tekintetében a pozitív hatás feltételezhető, a jobb megküzdés, magasabb bizalom és elégedettség magasabb sportperzisztenciát eredményez.
- H4: A kapcsolati mintázatok közül az intergenerációs integráció növeli, az intragenerációs kapcsolati típusok pedig csökkentik a sportperzisztenciát.
- H5: A belső és bevetített motiváció hatása pozitív, a külső motiváció azonban negatív hatást fejt ki a sportperzisztenciára.
- H6: A tanulmányi eredményesség pozitívan hat a sportperzisztenciára.

Eredmények

A sportperzisztenciára ható faktorok feltérképezéséhez alkalmazott lineáris regresszióanalízis eredményeit az 1. táblázat szemlélteti, a dichotomizált változókhoz tartozó sportperzisztencia-értékek pedig a 2. táblázatban olvashatóak (Melléklet).

1. táblázat. A sportperzisztenciát befolyásoló faktorok (Expβ, Forrás: PERSIST 2019)

	1. modell	2. modell	3. modell	4. modell	5. modell
Nem	,153**	,008	-,017	,003	,006
Életkor	-,047	,016	,022	,017	,008
Ország	-,033	-,048	-,044	-,035	-,023
Képzési szint	,059	,055	,037	,029	,019
Képzési terület sport	,263***	,210***	,191***	,178***	,192***
Anya iskolai végzettsége	,058	,046	,057	,060	,053
Apa iskolai végzettsége	,035	,000	-,002	-,007	-,018
Anya dolgozik	,005	-,013	-,010	-,014	-,014
Apa dolgozik	,046	,010	,010	-,005	,002
Van testvére	,068	,012	,006	-,002	-,009
Család objektív anyagi helyzete	,075	,031	,030	,031	,036
Saját objektív anyagi helyzet	,022	,015	,009	,004	-,002
Család szubjektív anyagi helyzete	,048	,030	,012	,008	,006
Saját szubjektív anyagi helyzet	-,041	-,012	-,007	-,012	,002
Volt-e ittas?		,073	,056	,031	,041
Dohányzott-e?		-,055	-,043	-,026	-,049
Drogozott-e?		,072	,069	,086	,070
Coping		,060*	,053	,054	,055
Bizalom		,017	,012	,009	,017
Elégedettség (kommunikáció, tanácsadás, tehetség gondozás)		-,034	-,043	-,048	-,034
Elégedettség (szabadidős tevékenységek)		,070*	,053	,050	,044
Elégedettség (támogatottság)		-,016	-,016	-,021	-,016
Elégedettség (oktatói minőség)		-,087*	-,079*	-,063	-,042
Elégedettség (infrastruktúra)		,007	,009	,012	,012
Sportolási gyakoriság		,622***	,581***	,478***	,492***
Gyakorlati sportbeágyazottság			,149***	,117***	,092***
Intergenerációs kapcsolati integráció			-,007	,010	-,018
Intragenerációs kapcsolati integráció			-,049	-,042	-,019
Intragenerációs dezintegráció			-,011	-,008	,001
Gyakorlatfókuszú kevert kortárs-orientáció			,040	,046	,044
Kultúrafókuszú kevert kortárs-interakció			-,060	-,054	-,063***
Belső motiváció				,120***	,110***
Bevetített motiváció				,128***	,121***
Külső motiváció				-,068***	-,057

	1. modell	2. modell	3. modell	4. modell	5. modell
Amotiváció				-,026	-,019
Tanulmányi perzisztencia					-,027
Objektív tanulmányi eredményesség					,157***
Szubjektív tanulmányi eredményességjegyek					-,039
Szubjektív tanulmányi eredményesség -hallgatótársak					-,069
Szubjektív tanulmányi eredményesség -oktatók					,004
Szubjektív tanulmányi eredményesség-saját_vélemény					,056
Szubjektív tanulmányi eredményesség-szülők					-,013

*: $p < 0,05$; **: $p < 0,01$; ***: $p < 0,001$, a tendenciaszintű különbségeket sárgával jelöltük; Nem: 1 = férfi, 0 = nő; Ország: 1 = Magyarország, 0 = egyéb; Képzési szint: 1 = mesterképzés, 0 = alapképzés; Településtípus: 1 = nagyobb város, megyeszékhely, főváros, 0 = kisebb város, falu, tanya; Anya/Apa iskolai végzettsége: 1 = felsőfokú, 0 = maximum középfokú; Anya/Apa foglalkoztatottsága: 1 = dolgozik, 0 = nem dolgozik; Család/Saját objektív anyagi helyzete: 1 = átlag feletti, 0 = átlag alatti; Család/Saját szubjektív anyagi helyzete: 1 = átlag feletti, 0 = átlag alatti; magyarázó erők: $R^2_{1. \text{modell}}$: 0,158; $R^2_{2. \text{modell}}$: 0,539; $R^2_{3. \text{modell}}$: 0,557; $R^2_{4. \text{modell}}$: 0,576; $R^2_{5. \text{modell}}$: 0,592

Első modellünkben a demográfiai háttérváltozók hatását teszteltük. A nem hatása szignifikáns ($p = 0,001$), a férfiak esetében a sportperzisztencia magasabb foka látható. Demográfiai háttérváltozók tekintetében a képzési terület hatása kiemelkedő, amely a vártan megfelelően szignifikáns és pozitív ($p < 0,001$) (2. táblázat). További összefüggések nem mutathatóak ki, így az életkor ($p = 0,314$), az ország ($p = 0,496$), a szülők iskolai végzettsége (anya: $p = 0,257$; apa: $p = 0,471$), a szülők foglalkoztatottsága (anya: $p = 0,912$; apa: $p = 0,328$), testvér birtoklása ($p = 0,117$), a család és a saját objektív (család: $p = 0,135$; saját: $p = 0,655$) és szubjektív (család: $p = 0,326$; saját: $p = 0,351$) anyagi helyzete sem határozza meg jelentősen a sportperzisztencia alakulását.

Második modellünkben az objektív és szubjektív egészségtudatossággal kapcsolatos pszichológiai változók bevonására került sor. Az objektív változók tekintetében az ittasság tendenciaszintű pozitív hatást jelzett ($p = 0,073$), ahogyan a drogfogyasztás is ($p = 0,060$). A dohányzás hatása nem volt jelentős ($p = 0,140$). A sportolási gyakoriság hatása szignifikánsan pozitív ($p < 0,001$), így a gyakrabban végzett sporttevékenység növeli a sportperzisztenciát (2. táblázat). A szubjektív egészségtudatossági komponensek közül a megküzdés pozitív szerepe a sportperzisztencia esetében jól látható, hiszen az eredményesebb megküzdés magasabb sportperzisztenciával jár együtt ($p = 0,03$). A bizalom esetében azonban nem volt szignifikáns hatás kimutatható ($p = 0,644$). Az elégedettség egyes komponensei tekintetében a szabadidős tevékenységekkel ($p = 0,035$), illetve az oktatói minőséggel ($p = 0,010$) kapcsolatos elégedettségfaktorkok jeleztek szignifikáns hatást. Előbbi hatása szignifikánsan pozitív, míg utóbbié negatív irányú kapcsolatra mutat rá. Az egészségtudatossági változók bevonásával a nem szignifikáns hatása eltűnik ($p = 0,816$), egyedül a képzési terület hatása maradt továbbra is jelentős és pozitív ($p < 0,001$).

Harmadik modellünkben a sportbeágyazottság, valamint az intézményi és intézményen kívüli kapcsolatok hatását helyeztük fókuszba. A sportbeágyazottság, a vártan megfelelően, szignifikáns pozitív hatást fejt ki a sportperzisztenciára ($p < 0,001$), tehát az

intézményi sportbeágyazottság magasabb foka magasabb sportperzisztenciát eredményez (2. táblázat). A kapcsolati mintázatok szerepe a sportperzisztenciában nem tűnik jelentősnek, hiszen egyik mintázat sem mutatott rá szignifikáns összefüggésre (intergenerációs integráció: $p = 0,847$; intragenerációs integráció: $p = 0,151$; intragenerációs dezintegráció: $p = 0,734$; gyakorlatfókuszú kevert kortárs-orientáció: $p = 0,251$). Csupán a kultúrafókuszú kevert kortárs-orientáció esetében látható egy tendenciaszintű pozitív hatás ($p = 0,061$). Az integráció változóinak bevonásával a demográfiai háttérváltozók hatása nem változik, továbbra is csak a képzési terület hatása szignifikáns ($p < 0,001$). A drogfogyasztás pozitív hatása megmarad ($p = 0,046$). Az új változók azonban elveszik a megküzdés ($p = 0,089$), valamint a szabadidős tevékenységekkel való elégedettség szignifikáns erejét ($p = 0,113$), az oktatói minőséggel való elégedettség negatív hatása azonban megmarad ($p = 0,019$).

Negyedik modellünkben a sportmotiváció faktorainak szerepét modelleztük. Ez alapján mind a belső ($p = 0,004$), mind a bevetített ($p < 0,001$) motiváció szignifikánsan pozitív hatása mutatható ki, azaz az átlag feletti belső, illetve bevetített sportmotiváció magasabb sportperzisztenciát eredményez (2. táblázat). Mindeközben a külső sportmotiváció vonatkozásában ennek éppen az ellentettje, tehát egy szignifikánsan negatív hatás mérhető ($p = 0,033$). Az amotiváció hatása nem volt jelentős ($p = 0,432$). A demográfiai háttérváltozók közül továbbra is a képzési terület szignifikáns hatása említhető meg ($p < 0,001$), az egészségtudatossági komponensek közül pedig a sportolási gyakoriság ($p < 0,001$) és a drogfogyasztás az elmúlt 30 napban ($p = 0,011$), amelyek továbbra is pozitív irányúak. Ebben a modellben azonban már egyik elégedettségi faktor hatása sem marad szignifikáns, így az oktatói minőséggel való elégedettség hatása is csak tendenciaszinten mutatható ki ($p = 0,059$).

Végül ötödik modellünkben a tanulmányieredményesség-faktorok szerepét mértük. A bevont változók közül az objektív tanulmányi eredményesség hatása mutatkozott jelentősnek, amely egy pozitív irány mellett mutatkozik meg. Átlag feletti objektív tanulmányi eredményesség mellett tehát magasabb sportperzisztencia mutatható ki (2. táblázat). A tanulmányi perzisztencia hatása azonban nem szignifikáns ($p = 0,476$), ahogyan a szubjektív tanulmányi eredményességmutatók hatása sem (jegyek alapján: $p = 0,420$; hallgatótársak véleménye alapján: $p = 0,143$; oktatók véleménye alapján: $p = 0,928$; saját vélemény alapján: $p = 0,158$; szülők véleménye alapján: $p = 0,768$). A modellben demográfiai háttérváltozók közül a képzési terület hatása továbbra is kiemelkedő ($p < 0,001$). Az egészségtudatossági szegmensek közül továbbra is a sportolási gyakoriság ($p < 0,001$), valamint a coping hatása említendő ($p = 0,039$). Az elégedettségfaktorok szerepe itt már elenyésző, az oktatói minőséggel való elégedettség tendenciaszintű hatása is megszűnik ($p = 0,208$). Az integrációs változók közül a sportbeágyazottság szignifikáns pozitív hatása itt is látható ($p = 0,028$), s a kultúrafókuszú kevert kortárs-orientációs kapcsolati mintázat pozitív hatása szignifikánsnak mutatkozik ($p = 0,045$). A sportmotiváció vonatkozásában a belső ($p = 0,007$) és bevetített motiváció facilitáló ($p < 0,001$), míg a külső motiváció debilizáló ($p = 0,075$) hatása mutatható ki, utóbbi esetében azonban már csak tendenciaszintű összefüggés formájában. ***

Megvitatás

A sportperzisztencia mind nemzetközi, mind hazai viszonylatban alulkutatott kutatási témaként jellemezhető. A kutatások fókuszában gyakrabban áll a sport iránti elköteleződés, amelynek vizsgálatára történtek hazai kísérletek. Az elköteleződésnek azonban egy speciális, viselkedéssel vetülete a sportperzisztencia, amely mind a magatartást, mind az eredményességet integrálja koncepciójában. Kutatásunkban az erre ható faktorokat vizsgáltuk meg egy felsőoktatási mintán.

Első hipotézisünkben a szociodemográfiai háttérváltozók hatását vizsgálva feltételeztük, hogy a férfiak, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekei, valamint a jobb szocio-ökonómiai státusszal jellemezhető hallgatók körében magasabb a sportperzisztencia, amelyet első modellünkben teszteltünk. Az eredmények alapján azonban csak a nem és a képzési terület hatása volt jelentős. Ez alapján a férfiakra, valamint a sport képzési területen tanulóokra jellemző magasabb sportperzisztencia. A férfiak esetében a sport iránti elköteleződés is magasabb szinten mutatható ki, amely fontos eleme a sportperzisztenciának. A sport képzési terület pedig alapjaiban mutat rá a sport melletti kitartás magas fokára, hiszen ebben az esetben a sportképzés mint professzió jelenik meg. A többi háttérváltozó hatása azonban nem számottevő, így a vártól eltérően sem a szülők iskolai végzettsége és foglalkoztatottsága, sem az objektív és szubjektív anyagi háttér (úgy a családé, mint a saját) hatása nem mutatkozott meg a háttérben. Ezek feltételezhetően sokkal inkább a sporttevékenység gyakoriságára, formájára és szintjére hatnak, semmint a sportperzisztenciára, s elképzelhető, hogy a demográfiai háttérváltozók a sporttevékenység megtestesülésének vonatkozásában egy szelekciós lépcsőt képeznek, így a sportperzisztencia esetében már kevésbé hangsúlyosan jelennek meg. Ennek feltárása azonban még további vizsgálódást igényel. Így első hipotézisünk csak részben igazolódott be.

Második hipotézisünkben az objektív egészség tudatosítási változók hatását feltételeztük, azt várva, hogy a sportolási gyakoriság pozitívan, az egészségkárosító magatartások pedig negatívan hatnak. Ezt második modellünkben teszteltük. A sportolási gyakoriság szignifikánsan pozitív hatása igazolhatóan magas volt, ami nem meglepő, hiszen a gyakrabban végzett sporttevékenység magasabb szintű kitartást és elköteleződést jelent. Az egészségkárosító magatartásformák hatása azonban a várttal ellentétesen alakult, hiszen önmagában mind a dohányzás, mind a szerfogyasztás pozitív összefüggésre mutatott rá. A háttér feltárása a továbbiakban mindenképp szükséges, azonban némiképp magyarázó erővel bírhat az a trend, miszerint a sportolók egy jelentős része magas egészségkockázati magatartásformákat is preferál, mint például az alkoholfogyasztás, dohányzás, szerhasználat, egyéb rizikómagatartások (Kovács, 2020c). Elképzelhető, hogy ez a fajta magatartás a kortársak hatásának tudható

Második hipotézisünkben az objektív egészség tudatosítási változók hatását feltételeztük, azt várva, hogy a sportolási gyakoriság pozitívan, az egészségkárosító magatartások pedig negatívan hatnak. Ezt második modellünkben teszteltük. A sportolási gyakoriság szignifikánsan pozitív hatása igazolhatóan magas volt, ami nem meglepő, hiszen a gyakrabban végzett sporttevékenység magasabb szintű kitartást és elköteleződést jelent. Az egészségkárosító magatartásformák hatása azonban a várttal ellentétesen alakult, hiszen önmagában mind a dohányzás, mind a szerfogyasztás pozitív összefüggésre mutatott rá. A háttér feltárása a továbbiakban mindenképp szükséges, azonban némiképp magyarázó erővel bírhat az a trend, miszerint a sportolók egy jelentős része magas egészségkockázati magatartásformákat is preferál, mint például az alkoholfogyasztás, dohányzás, szerhasználat, egyéb rizikómagatartások (Kovács, 2020c).

be, ugyanakkor az is lehet, hogy egyfajta inadaptív copingstratégiaként alkalmazzák őket a hallgatók (Kovács, 2020; Békési & Kovács, 2020). Második hipotézisünk tehát szintén csak részben igazolódott be.

Harmadik hipotézisünket szintén második modellünkben teszteltük. A szubjektív egészségtudatossági komponensek közül a megküzdés hatása mutatkozott szignifikánsnak, tehát eredményesebb megküzdés magasabb sportperzisztenciával jár együtt. Az elégedettség tekintetében a szabadidős tevékenységekkel való elégedettség magasabb foka magasabb sportperzisztenciával jár együtt, amely a sport mint szabadidős tevékenység támogatásán keresztül logikusnak is tűnik. Az oktatói minőséggel való elégedettség azonban negatív kapcsolatra mutat rá, hiszen a magasabb elégedettség alacsonyabb sportperzisztenciát eredményez. Ez az eredmény úgy is értelmezhető, hogy az oktatókkal való elégedettség elvonja a hallgatót a sport területétől, hiszen az oktatói minőséggel való elégedettség azt feltételezi, hogy a hallgató azt kapja tanulmányai során, amit várt, s egy bizonyos fokig (sportolási szintig) akár a sportról való lemondáshoz, a sport melletti alacsonyabb elköteleződéshez is vezethet. Természetesen ez csupán egy szegmens, amelyre egyéb faktorok is hathatnak, az értelmezést éppen ezért kontextusba helyezve és mélyebben szükséges elvégezni (Szigeti & Kovács, 2021). Mivel bizonyos elégedettségi faktorok, illetve a bizalom sem mutatott jelentős hatást a sportperzisztenciára, harmadik hipotézisünk is csak részben igazolódott.

Negyedik hipotézisünkben az integrációs komponensek hatását teszteltük, azt feltételezve, hogy a sportbeágyazottság hatása pozitív, az inter- és intragenerációs kapcsolati típusok hatása pedig negatív, ami részben igazolódott be. Az eredmények alapján a sportbeágyazottság hatása szignifikánsan pozitív, vagyis minél inkább integrálódik a hallgató az intézményhez köthető sporttal kapcsolatos tevékenységekbe, annál magasabb a sportperzisztenciájának szintje is. Ez tehát protektív faktorként tartható számon. A kapcsolati mintázatok vonatkozásában egyértelmű összefüggések kevésbé voltak kimutathatóak, csupán a kultúrafókuszú kevert kortárs-orientáció esetében látható egy tendenciaszintű pozitív hatás, amely azonban a későbbi modellekben megszűnt. Vélhetően a kapcsolati mintázatok a perzisztenciában kevésbé játszanak szerepet, azoknak a hatása sokkal inkább a sportmotiváció vonatkozásában mutatható ki, így hatásuk a sportperzisztenciára közvetett.

Ötödik hipotézisünkben a sportmotivációs faktorok hatását mértük, feltételezve, hogy a belső és bevetített motiváció hatása pozitív, a külső motiváció azonban negatív hatást fejt ki a sportperzisztenciára, amely az eredmények alapján beigazolódott. Magasabb belső és bevetített motiváció magasabb sportperzisztenciát feltételez, ami nem meglepő, hiszen a belülről fakadó sporttevékenység jellemzően eredményesebb és magasabb elköteleződést is von maga után. A külső motiváció hatása negatívnak bizonyult. Bár a külső faktorok által hajtott sporttevékenység nem feltétlenül kevésbé eredményes, az elkötelezési faktor csorbul benne, s inkább egy kényszerített, erőltetett elköteleződés alakul ki a személyben, mintsem egy lelkes elköteleződés (Scanlan és mtsai, 2016; Berkesi, 2020).

Végül hatodik hipotézisünkben a tanulmányi eredményesség és a sportperzisztencia közötti kapcsolathálót szándékoztuk vizsgálni. Bár sem a tanulmányi perzisztencia, sem a szubjektív eredményességmutatók (jegyek, saját vélemény, szülők, oktatók és hallgatótársak véleménye) nem mutatott jelentős hatást, az objektív tanulmányi eredményességmutatók hatása szignifikánsan pozitívnak mutatkozott. Ennek értelmében minél több apró sikert ér el a hallgató tanulmányai során, annál magasabb a sportban tapasztalható perzisztenciája is. A tanulmányok esetében tehát nem a tanulmányi elköteleződés szerepe jelentős, hanem a tényleges teljesítmény, az eredményesség.

A kutatás korlátai közé tartozik, hogy jelen kutatásban nem tértünk ki a sportolás szintjére, amely okán nem volt lehetőségünk a sportperzisztenciára kifejtett hatásának mélyreható vizsgálatára, amelyet további kutatások alapját adja. Továbbá jelen kutatásban nem

tértünk ki a sportolás típusának szerepére a sportperzisztencia esetében, ami az egyéni és csapatsportokra jellemző sajátosságok okán tovább árnyalhatja a képet.

Az eredmények biztos alapot nyújtanak, azonban a továbbiakban szükséges a mélyebb feltárás. Az eredmények beilleszthetőek a perzisztenciával és sportperzisztenciával kapcsolatos nemzetközi kutatási eredmények kontextusába is (Cairney és mtsai, 2019; Gucciardi és mtsai, 2015; Scanlan és mtsai, 2009). Érdekes jelen tanulmány megállapításait összevetni a fizikai aktivitás sajátosságaira, valamint a sportmotivációra ható faktorok jellegzetességeivel, s feltárni, vajon bizonyos faktorok azért nem fejtenek ki jelentős hatást a sportperzisztenciára, mert annak egyik alapkövére, pl. a sportmotivációra hatnak inkább. A sportperzisztencia komponenseinek, valamint a rá ható faktoroknak a feltárása különösen gyakorlati aspektusból jelentős. Az eredmények relevanciája egyrészt a sportutánpótlás-képzés, valamint a sporttevékenység melletti kitartás támogatásának szempontjából említendő meg, a felsőoktatási szintér eredményeit a továbbiakban az alacsonyabb iskolai szintekkel is érdemes összekötni. A feltáró vizsgálatokat követően ismertté válhatnak a támogató, amelyek fenntartják a sportperzisztenciát, valamint a hátráltató faktorok, amelyek csökkentik azt, távolítva a sportolót a sporttevékenység folytatásától. A komplex eredményeket követően olyan prevenciós és intervenciós programok fejleszthetők ki, amelyek az élsportolók esetében a kitartás mellett a sporteredményességet is támogatják, a hobbiszintű sportolók esetében pedig a sporttevékenység folytatása mellett különösen a nem-tanulmányi eredményességi szegmensek (pl. egészség) fejlődését segítik.

Támogatás

A tanulmány a 123847 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K17 pályázati program finanszírozásában valósult meg. A kutatás vezetője: Prof. Dr. Pusztai Gabriella.

Irodalom

- Békési Zsolt & Kovács Klára (2020). Az e-sportolók csoportjellemzőinek feltárása. *Információs Társadalom*, 20(1), 29–49. DOI: 10.22503/infars.xx.2020.1.2
- Berki Tamás (2020). A sport-elköteleződés modell összefüggéseinek vizsgálata serdülő sportolók körében. *PhD értekezés*. SZTE. DOI: 10.14232/phd.10447
- Berki, T. & Pikó, B. (2017). Hungarian adaptation and psychological correlates of Source of Enjoyment in Youth Sport Questionnaire among high school students. *Cognition Brain Behaviour: An Interdisciplinary Journal*, 21(4), 215–235. DOI: 10.24193/cbb.2017.21.14
- Cairney, J., Dudley, D., Kwan, M., Bulten, R. & Kriellaars, D. (2019). Physical Literacy, Physical Activity and Health: Toward an Evidence-Informed Conceptual Model. *Sports Medicine*, 49(3), 371–383. DOI: 10.1007/s40279-019-01063-3
- Clancy, R. B., Herring, M. P., Macintyre, T. E. & Campbell, M. J. (2016). A review of competitive sport motivation research. *Psychology of Sport and Exercise*, 27, 232–242. DOI: 10.1016/j.psychsport.2016.09.003
- Comeaux, E. & Harrison, C. K. (2011). A conceptual model of academic success for student-athletes. *Educational Researcher*, 40(5), 235–245. DOI: 10.3102/0013189x11415260
- Gucciardi, D. F., Hanton, S., Gordon, S., Mallett, C. J. & Temby, P. (2015). The concept of mental toughness: Tests of dimensionality, nomological network and traitness. *Journal of Personality*, 83(1), 26–44. DOI: 10.1111/jopy.12079
- Hildenbrand, K., Sanders, J. P., Leslie-Toogood, A. & Benton, S. (2009). Athletic status and academic performance and persistence at a NCAA Division I University. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 3(1), 41–58. DOI: 10.1179/ssa.2009.3.1.41
- Hoffman, J. L., Rankin, S. R. & Loya, K. I. (2016). Climate as a Mediating Influence on the Perceived Academic Success of Women Student-Athletes. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 10(3), 164–184. DOI: 10.1080/19357397.2016.1256047
- Howell, J. L. & Giuliano, T. A. (2011). The effect of expletive use and team gender perceptions of

- coaching effectiveness. *Journal of Sport Behavior*, 34(1), 69–81.
- Jöesaar, H., Hein, V. & Hagger, M. S. (2011). Peer influence on young athletes' need satisfaction, intrinsic motivation and persistence in sport: A 12-month prospective study. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(5), 500–508. DOI: 10.1016/j.psychsport.2011.04.005
- Kovács Klára (2020a). A sportoló közösségek. In Pusztai Gabriella (szerk.), *Nevelésszociológia. Elméletek és kontextusok*. DUPRESS.
- Kovács Klára (2020b). Sportoló campus – eredményes hallgató? Az intézményi hatás szerepe a hallgatói sportolásban. *Habilitációs értekezés*. Debreceni Egyetem.
- Kovács Karolina Eszter (2020). *Egészség és tanulás a köznevelési típusú sportiskolákban*. CHERD.
- Kovács Karolina Eszter (megjelenés alatt). Az egészségtudatosság, az intézményi kapcsolatok, és a hallgatói perzisztencia hatása a sportmotivációra. *OTKA K17_123847 projekt záróköteté, közlésre elfogadva*.
- Maloney, M. T. & McCormick, R. E. (1993). An examination of the role that intercollegiate athletic participation plays in academic achievement. *The Journal of Human Resources*, 28(3), 555–570. DOI: 10.2307/146160
- Mcardle, J., Paskus, T. & Boker, S. (2013). A multi-level multivariate analysis of academic performances in college based on NCAA student-athletes. *Multivariate Behavioral Research*, 48(1), 57–95. DOI: 10.1080/00273171.2012.715836
- Meyer, B. B. (1990). From idealism to actualization: The academic performance of female collegiate athletes. *Sociology of Sport Journal*, 7(1), 44–57. DOI: 10.1123/ssj.7.1.44
- Moravec Marianna (2018). Egészségfejlesztés a közoktatástól az egyetemig fókuszcsoporthoz vizsgálatok tükrében. *Pedacta*, 8(2), 71–80.
- Pascarella, E. T., Bohr, L., Nora, A. & Terenzini, P. T. (1995). Intercollegiate athletic participation and freshman-year cognitive outcomes. *The Journal of Higher Education*, 66(4), 369–387. DOI: 10.1080/00221546.1995.11774786
- Pascarella, E. T. & Terenzini, P. T. (2005). *How college affects students: A third decade of research*. Vol. 2. Jossey-Bass.
- Purdy, D. A., Eitzen, D. S. & Hufnagel, R. (1982). Are athletes also students? The educational attainment of college athletes. *Social Problems*, 29(4), 439–448 DOI: 10.1525/sp.1982.29.4.03a00100
- Pusztai, G., Kovács, K. E., Kovács, K. & Nagy, B. E. (2017). The effect of campus environment on students' health behaviour in four Central European countries. *Journal of Social Research & Policy*, 8(1), 125–138.
- Riemer, B. A., Beal, B. & Schroeder, P. J. (2000). The influences of peer and university culture on female student athletes' perceptions of career termination, professionalization, and social isolation. *Journal of Sport Behavior*, 23(4), 364–378.
- Scanlan, T. K., Russel, D. G., Magyar, T. M. & Scanlan, L. A. (2009). Project on Elite Athlete Commitment (PEAK): III. An Examination of the External Validity Across Gender, and the Expansion and Clarification of the Sport Commitment Model. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 31, 685–705. DOI: 10.1123/jsep.31.6.685
- Scanlan, T. K., Russell, D. G., Scanlan, L. A., Klunchoo, T. J. & Chow, G. M. (2013). Project on Elite Athlete Commitment (PEAK) IV.: Identification of new candidate commitment sources for the Sport Commitment Model. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 35(5), 525–535. DOI: 10.1123/jsep.35.5.525
- Stuntz, C. P., Sayles, J. K. & Mcdermott, E. L. (2011). Same-sex and mixed-sex sport teams: How the social-environment relates to sources of social support and perceived competence. *Journal of Sport Behavior*, 34(1), 98–120.
- Szigeti Fruzsina & Kovács Karolina Eszter (megjelenés alatt). Az objektív és szubjektív egészségtudatossági és elégedettségi mutatók megjelenése a hallgatói előrehaladási utakban. *Civil Szemle*.
- Umbach, P. D., Palmer, M. M., Kuh, G. D. & Hannah, S. J. (2006). Intercollegiate athletics and effective educational practice: Winning combination or losing effort? *Research in Higher Education*, 47(6), 709–733. DOI: 10.1007/s11162-006-9012-9

Melléklet

2. táblázat. A sportperzisztencia értékei az egyes csoportokban (Forrás: PEKSIST 2019)

	Sportperzisztencia				Sportperzisztencia				
	M	SD	N	p	M	SD	N	p	
Nem	nő	-0,084	0,980	889	0,000	átlag alatt	0,117	1,106	494
	férfi	0,435	1,142	421		átlag felett	0,019	0,984	577
Életkor	<23	0,102	1,071	670	0,481	átlag alatt	-0,112	0,962	532
	>23	0,061	1,057	624		átlag felett	0,238	1,090	539
Ország	nem HU	0,019	1,026	650	0,026	átlag alatt	0,023	1,018	499
	HU	0,148	1,091	682		átlag felett	0,100	1,064	572
Képzési szint	alapképzés	0,059	1,069	1084	0,071	átlag alatt	0,117	1,105	490
	mesterképzés	0,192	1,020	253		átlag felett	0,020	0,987	581
Képzési terület	nem sport	0,053	1,030	1316	0,000	átlag alatt	-0,002	1,024	503
	sport	2,059	1,189	20		átlag felett	0,122	1,057	568
Településtípus	kisváros, falu	0,050	0,989	947	0,052	átlag alatt	-0,076	0,977	612
	megyeszék-hely, főváros	0,176	1,231	379		átlag felett	0,286	1,145	532
Anyja iskolai végzettsége	alap- vagy középfokú	-0,015	1,017	828	0,000	átlag alatt	0,100	1,185	393
	felsőfokú	0,252	1,098	464		átlag felett	0,088	1,010	751
Apa iskolai végzettsége	alap- vagy középfokú	0,012	1,046	901	0,001	átlag alatt	0,068	1,170	278
	felsőfokú	0,217	1,038	380		átlag felett	0,100	1,041	866
Anyja dolgozik	nem	-0,050	1,016	209	0,073	átlag alatt	-0,066	1,038	565
	igen	0,093	1,059	1079		átlag felett	0,247	1,085	579
Apa dolgozik	nem	-0,017	1,043	154	0,238	átlag alatt	0,111	1,141	443
	igen	0,090	1,066	1109		átlag felett	0,081	1,028	701
Család objektív anyagi helyzet	alatt	-0,067	0,982	621	0,000	átlag alatt	-0,481	0,855	457
	felett	0,249	1,133	588		átlag felett	0,533	1,011	655
Saját objektív anyagi helyzet	alatt	-0,022	0,990	861	0,000	átlag alatt	-0,157	0,921	604
	felett	0,287	1,194	394		átlag felett	0,440	1,149	508
Család szubjektív anyagi helyzet	alatt	-0,025	0,953	827	0,000	átlag alatt	0,143	1,134	690
	felett	0,283	1,216	478		átlag felett	0,073	0,963	422

	Sportperzisztencia						Sportperzisztencia				
	M	SD	N	p			M	SD	N	p	
Saját szubjektív anyagi helyzet	alatt	0,004	1,017	89	0,468	Amotiváció	átlag alatt	0,230	1,060	668	0,000
	felett	0,089	1,068	1233			átlag felett	-0,055	1,071	444	
Vál-e-ítás?	nem rendszeresen	0,013	1,046	997	0,000	Tanulmányi perzisztencia	átlag alatt	0,132	1,094	636	0,902
	rendszeresen	0,304	1,086	320			átlag felett	0,032	1,042	660	
Dohányzott-e?	nem rendszeresen	0,062	1,052	1001	0,188	Objektív tanulmányi eredményesség	átlag alatt	-0,010	0,966	844	0,000
	rendszeresen	0,151	1,085	327			átlag felett	0,254	1,206	418	
Drogzott-e?	nem rendszeresen	0,065	1,052	1288	0,009	Jegyek alapján	átlag alatt	0,101	1,053	542	0,688
	rendszeresen	0,534	1,082	35			átlag felett	0,077	1,066	770	
Coping	átlag alatt	-0,142	0,969	612	0,000	Hallgatóársak véleménye alapján	átlag alatt	0,165	1,067	404	0,085
	átlag felett	0,309	1,121	629			átlag felett	0,055	1,052	850	
Bizalom	átlag alatt	0,085	1,082	554	0,813	Oktató véleménye alapján	átlag alatt	0,117	1,071	486	0,973
	átlag felett	0,100	1,083	650			átlag felett	0,115	1,071	681	
Sportolási gyakoriság	nem rendszeresen	-0,644	0,702	559	0,000	Saját véleménye alapján	átlag alatt	0,021	1,013	577	0,056
	rendszeresen	0,608	0,968	782			átlag felett	0,135	1,103	723	
Gyakorlati sportbágyazottság	átlag alatt	-0,310	0,895	636	0,000	Szülők véleménye alapján	átlag alatt	0,069	1,043	341	0,827
	átlag felett	0,508	1,081	623			átlag felett	0,084	1,061	936	

Absztrakt

A sportperzisztencia, bár kevésbé kutatott terület, vizsgálata jelentősen hozzájárulhat a sportoló tevékenységének háttérben álló tényezők alapos vizsgálatához és megértéséhez. Integrálja a fizikai aktivitás, a sportmotiváció és a sport iránti elköteleződés komponenseit, valamint az ezekre ható faktorokat. Az ezek közötti kapcsolathálózat azonban még nem tisztázott. A kutatás célja a sportperzisztenciára ható faktorok vizsgálata egy egyetemi mintán. Ehhez a PERSIST 2019 adatbázist használtuk, amely Magyarország keleti régiója felsőoktatási intézményeinek, valamint Szlovákia, Románia, Ukrajna és Szerbia felsőoktatási intézményeinek hallgató adatait tartalmazza (N = 2201). A sportperzisztenciára ható faktorok vizsgálatára lineáris regresszióanalízissel került sor, melynek során öt modellen keresztül történt meg a vizsgált faktorok (demográfiai háttér, objektív és szubjektív egészségtudatosság, integráció és kapcsolati háló, sportmotiváció, tanulmányi eredményesség) bevonása. Az eredmények alapján a szocio-demográfiai háttér szerepe kevésbé jelentős, csupán a nem és a képzési terület hatása szignifikáns, amely alapján a férfiak és a sport képzési területen tanulók sportperzisztenciája szignifikánsan magasabb. Az egészségtudatosság vonatkozásában a sportolási gyakoriság és egyes egészségkárosító magatartásformák hatása is szignifikánsan pozitív. A megküzdés pozitívan hat, az elégedettség esetében pedig a szabadidős tevékenységekkel való elégedettség magasabb, míg az oktatói minőséggel való elégedettség alacsonyabb sportperzisztenciát eredményez. A sportbeágyazottság szerepe jelentős a sportperzisztencia megtartásában, a kapcsolati mintázatok szerepe azonban nem szignifikáns. A belső és bevetített sportmotiváció pozitív, a külső motiváció pedig negatív hatást fejt ki. Végül az objektív tanulmányi eredményesség megtartó ereje volt detektálható. Az eredmények, bár biztos alapot nyújtanak, még nem adnak pontos képet a sportperzisztenciára ható faktorokról, ezért a jövőben szükséges az eredményeket a fizikai aktivitás sajátosságait, valamint a sportmotivációt befolyásoló faktorok eredményeivel összevetni és elemezni.